

Tisztelt Hölgyeim, Uraim!

Pár éve egy idős festőművésszel beszélgettem, aki az ötvenes évek végét, a hatvanas éveket nyugaton töltötte, így testközelből jutott információkhoz a háború utáni művészet nagy korszakairól. Követte a nonfiguratív festészet visszatértét Európába és az ezzel párhuzamosan létrejövő galériás, művészet-teoretikus üzletet. „Jó festők voltak ezek” –mondta, „csak az a baj, hogy nem haltak meg időben”. Ugyanis a gyorsan változó ízlésvilágban vagy az aktualitásukat veszítették el, vagy a hitelüket. Ha kitarítottak az informel festészet mellett – már nem voltak érdekesek, ha váltottak az ép divatos irányzatra, akkor meg régebbi képeik árfolyama kezdett zuhanni.

Vitáris József barátom munkáiban pontosan azt szeretem, hogy kényesen kerüli a „festett malasztok és filozófiai mellébeszélések” által bezáruló magánmitológiákat és azzal lesz „up to date”, hogy a gondolkodás és érzékelés sajátos útjait járva mer különböző lenni minden nap. Egyszer tájképi hatásokat fest gazdag kolorittal, másnap visszafogott monokróm figurákat, aztán geometrikus szerkezeteket, vagyis művészete nem lesz saját útjának gátja, gondolkodásának börtöne, - mint a fent említett elődöké.

„A másoknak megmutatott mű csak jobbító, vagy gyönyörködtető szándékból keletkezhet. –írja a kiállítás előszavában. Ezek a gondolatok pedig fontosabbak és időállóbbak a szaksajtóban és divatos galériákban folyó diskurzusnál.

A képek forrása tehát az erkölcsi jóság és esztétikai szépség egysége - a kalokagathia. De az antik – vagy mondjuk reneszánsz – szándék és képszerkesztés megbicsaklik, összetörik, újabb dimenziókban tükröződik. Az erdő nyugodt rendjét elvadult indák szabdalják, geometrikus formák és gesztusok idegenítik el. Az áhítat megtörik egy hirtelen képzettársítással. Fúrótorony a festő számára oly kedves Balatonban. Ebben áll a képek feszültsége: antik – mondjuk reneszánsz – szándék és a napi médiából, hírekből, filmekből kihalászott, használt látvány szemtelen találkozása. Nem a klasszikus szürrealista szabad asszociáció, hanem egy olyan szemlélet, ami a talált képkockákat tematizálja. Amelyben megjelenik a festő személyes véleménye is: „Elkötelezett híve vagyok a szépnek, a humánumnak, az erkölcsös és igazságos életnek, a valódi teljesítményeknek, a szakmai tudásnak.” – írja. És a finom iróniának, öniróniának is - tegyük hozzá.

A **kultúrák találkozásának** megfestése számomra olyan, mint a TV híradó egy időben futó, összecseszó riportjai. Nyugtalanító csend. Egységesen míves képfelület. Vetített kép a stúdió falán. Valamennyi alak kinéz; ránk néz a képről. Állásfoglalásra készlet bennünket. A normális élet lehetőségeit kéri számon rajtunk.

Az Obama portréjával megfestett gyerekek szikár egyszínűsége átvezet a következő sorozathoz: amelynek „**Menekültek a táborban**” – a címe. A főszereplők itt is a tekintetünket keresik. Bár ezek a leginkább visszafogott színű képek, számomra mégis a legfestőibbek. A sötétek rafinált árnyalatai – kiégett fotográfiák, régi filmhíradók színei – és gazdag felületei tényleg a valódi teljesítmény és szakmai tudás dicséretei. Szén, festőszer, festék gazdag faktúrákkal és izgalmas grafikai kifejezőeszközökkel láthatók ezeken a vásznanon. Mégis a fehér, foltok szervezik képpé a kompozíciókat. A fehér hol térszerűen – egy ruha foszlányaként – hol képhiányként, jelenik meg. Horizont, távlat nélkül bizonytalan üres térben lebegve – ahogyan az életben is – erős fényben körvonal és árnyék nélkül - ahogyan a híradóból emlékszünk rájuk - élnek itt egy távoli világ szereplői. „Számomra mindennél lesújtóbbak a kitágult világ szomorú valóságképei, mert a távolság nem tehet közömbössé.” – írja a művész.

Tisztelt kiállítás látogatók!

Vitáris József szereti a jó filmeket, festményeket, a finom borokat, a távolba nézést. Szereti azt mondogatni, hogy „aha... igen... értem...”. És amikor ezt mondja meg is ért valamit abból a zűrzavarból, ami minket körülvesz. Így születnek a „**Szubjektív világgép**”- sorozathoz tartozó művei. Mantegna találkozik Dr. House-zal, (Önarckép tomográf-fal); Kelet-Berlin Marx Engels emlékműve találkozik Nyugat-Berlin holokauszt emlékművével. (Hol késik Lenin); Kim Kiduk találkozik Mantegnával (Emese álma). Mert a távolba nézés korántsem passzív dolog. Az irányított képzettársítás időszaka. Pontos tervezés, megértés után, hogy amikor egy kicsi idő marad a művészeti oktatás mellett – a fejben előre megfestett képek a helyükre kerülhessenek.

Most helyükre kerültek, jó helyre – az Önök szeme elé. Értelmezzék őket az esztétikai szépség felől, vagy keressék bennük az erkölcsi jót. Így kérlelhetetlen mesterségbeli tudást találnak, finom festőiséget, idézeteket az elmúlt időszak számos irányzatából, úgy pedig felhívást közös gondolkodásra, távolba nézésre.

Ezekkel a gondolatokkal ajánlom figyelmükbe Vitáris József munkáit.

Körmendi Kulturális Központ Városi Kiállító Terem

2010. szeptember 3.